

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2

วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

วิถีชีวิตริมน้ำของประชาชนตลาดน้ำวัดสะพาน เพื่อการท่องเที่ยว ในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร

เตชะภณ คำแสน

สาขาวิชาการจัดการพัฒนาสังคมคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา,
e-mail : Tachapon.tae@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนารูปแบบวิถีชีวิตริมน้ำตลาดน้ำวัดสะพานเพื่อการท่องเที่ยวใน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตลาดน้ำวัดสะพานจำนวน 30 คน พบว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในตลาดน้ำวัดสะพานมีการดำรงอยู่แบบ สนิทสนมคุ้นเคยกันได้พบปะพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอมีการเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา เป็นต้น ยังมีการดำเนินกิจกรรมประเพณีนิยม เช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์ วันพ่อ วันแม่ ประชาชนในตลาดน้ำวัดสะพานมีความพึงพอใจในชุมชนที่มีความ สะดวกสบายในเรื่องไฟฟ้า ในวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ประชาชนมีพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นตลาดน้ำ สามารถท่องเที่ยวและนำสินค้าหรือผลผลิตมาขายได้เช่นกัน ทุกคนในตลาดน้ำวัดสะพานมีความ ผูกพันต่อชุมชนเสมือนเป็นบ้านอีกหลังที่ร่วมกันดูแลและปกป้องเพื่อความสุขในการดำรงชีวิตสืบไป

คำสำคัญ : วิถีชีวิต, ตลาดน้ำวัดสะพาน, การท่องเที่ยว

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2

วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

WATERFRONT LIFESTYLE OF KLONG WAT SAPAN FLOATING MARKET FOR TOURISM IN TALING CHAN DISTRICT BANGKOK

Tachapon Kamsean

Branch Social Development Management under the Faculty of Humanities and Social Sciences; SSRU

E-mail: Tachapon.tae@gmail.com

ABSTRACT

This study led to the development of a waterfront lifestyle model of Klong Wad Sapan Floating Market for Sustainable Tourism in Taling Chan district, Bangkok. The interview collected from 30 local people who live in Wad Sapan Floating Market. The result shows that people who live in Wad Sapan Floating Market have high familiarity to each other as they meet regularly and participate in activities on the important Buddhist day such as MakhaBucha Day, VisakhaBucha Day, Buddhist Lent Day, End of Buddhist Lent Day. There are also traditional activities, for example, New year day, Songkran festival, Father's Day, Mother's Day. People in Klong Wad Sapan Floating Market are satisfied with the convenience in the community. On the holiday, people use water transportation to travel and bring goods to other local people in Klong Wad Sapan Floating Market. They are bonded with the community like a home that they care and preserve for the happiness of their living.

Keywords: Lifestyle, WatSapan Floating Market, Tourism

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2

วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทนำ

ณ ปัจจุบันประเทศไทยกำลังถูกพัฒนาให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว จึงต้องมีการพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีคุณธรรม มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีทักษะและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัยขับเคลื่อนให้สถาบันทางสังคมและชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งสามารถปรับตัวรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554: 8) โดยมีการท่องเที่ยวเข้ามามีบทบาทสำคัญกับวิถีชีวิตของประชาชนซึ่งในขณะนี้กระแสการท่องเที่ยวในโลกมีทิศทางที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง (World Tourism Organization : UNWTO) ให้แต่ละประเทศและรัฐบาลรองรับนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศโดยรัฐบาลไทยได้กำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติพ.ศ. 2555-2559 ขึ้นเพื่อเป็นการรองรับนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่นับวันจะมากขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นการพัฒนาที่รัฐบาลได้สร้างความตระหนักและให้ความสำคัญประเด็นหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้และความเข้มแข็งให้กับประชาชนในท้องถิ่นนั้นคือการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยทุนสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554: 6) ซึ่งกระแสการพัฒนาประเทศด้วยกระแสการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชนสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ นั่นคือการทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติและวิถีชีวิตของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปจากสภาพปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมได้นำมาเป็นข้อเฝ้าระวังกับการจัดการสถานที่ท่องเที่ยวของประชาชน

ตลาดน้ำวัดสะพานเกิดขึ้นมา 11 ปี สภาพสิ่งแวดล้อมในอดีตมีความสมบูรณ์ของทรัพยากรทางน้ำแต่ในปัจจุบันปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมทางน้ำกลับเกิดขึ้น จากน้ำที่สะอาดก็ถูกทำลายลงจากนักท่องเที่ยวที่เข้าจำนวนมาก จากวิถีชีวิตริมน้ำของประชาชนวัดสะพานที่เคยเป็นมาก่อนก็ถูกกลืนกินจากการเข้ามาของนักท่องเที่ยว ทำให้วิถีชีวิตที่ดีในอดีตหายไป

ดังนั้นจากประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้คณะผู้ศึกษาได้ให้ความสนใจและศึกษาวิถีชีวิตริมน้ำของประชาชนวัดสะพาน ในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตของประชาชนวัดสะพานจากปัญหานักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นทำให้คนละเลยวิถีชีวิตที่ดีของตนเอง เพื่อเป็นการอนุรักษ์วิถีชีวิตริมน้ำของประชาชนวัดสะพาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิถีชีวิตริมน้ำตลาดน้ำวัดสะพาน เพื่อการท่องเที่ยว ในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร

เนื้อเรื่อง/การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวถีชีวิตริมน้ำตลาดน้ำวัดสะพานเพื่อการท่องเที่ยว ในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ว่า ประชาชนตลาดน้ำวัดสะพานยังมีการใช้ลำคลองในการสัญจรและมีบางครอบครัวอาศัยอยู่ริมน้ำยังอาศัยน้ำในการอุปโภคชำระล้างเครื่องมือทางการเกษตรหรือทำความสะอาดบ้านเรือนมีการหาปลาในลำคลอง ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆภายในชุมชนในวันสำคัญทางพุทธศาสนาเช่นกิจกรรมวันอาสาฬหบูชากิจกรรมวันเข้าพรรษากิจกรรมวันออกพรรษาเป็นต้นการศึกษาที่ได้นี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิไลพร สมบูรณ์ชัย (2543:บทคัดย่อ) พบว่าผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในระดับปานกลางและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและระดับปานกลางถ้าผู้นำมีส่วนร่วมปานกลางบ่งชี้ถึงประชาชนย่อมมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกันและผล

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2

วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

การศึกษานี้ได้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศรีประไพโร คุ่มศัตรา (2558 :บทคัดย่อ)พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

วิธีการดำเนินการวิจัย

เก็บข้อมูลจากประชาชนที่อยู่ริมน้ำตลาดน้ำวัดสะพาน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ทั้งสิ้น 30 ราย โดยใช้วิธีแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ (Interview Form) เมื่อได้รับข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนครอบคลุมตามวัตถุประสงค์แล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ที่ประกอบแนวคิดทฤษฎี เอกสารและ งานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำผลที่ได้มาทำการสรุปอภิปรายผลและนำเสนอด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิถีชีวิตริมน้ำตลาดน้ำวัดสะพาน เพื่อการท่องเที่ยว ในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชนของชุมชนตลาดน้ำวัดสะพาน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ได้แก่กิจกรรมวันมาฆบูชา กิจกรรมวันลอยกระทง กิจกรรมวันสงกรานต์ กิจกรรมวันเข้าพรรษา กิจกรรมวันออกพรรษา และกิจกรรมวันพ่อ และวันแม่

ภาพที่ 1.1-2การทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาร่วมกับพระสงฆ์และกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน

ประชาชนได้รับบริการในพื้นที่อาศัย อาชีพในชุมชน สาธารณูปโภค สาธารณูปการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในชุมชนตลาดน้ำวัดสะพาน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร อย่างดีเช่นการบริการน้ำประปา ภายในชุมชนการบริการไฟฟ้าภายในชุมชนการบริการโทรศัพท์ภายในชุมชนการบริการด้านสุขภาพอนามัยของชุมชน และพื้นที่ชุมชนมีความเหมาะสมเพียงพอกับจำนวนประชาชนที่อาศัยอยู่ประชาชนมีการใช้น้ำจากลำคลองในการชำระล้างสิ่งของและใช้น้ำเพื่อการสัญจร

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2

วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ภาพที่ 2.1-4 วิถีชีวิตริมน้ำวัดสะพาน เป็นการสัญจรทางน้ำและการซื้อขายทางน้ำ

ประชาชนมีความผูกพันต่อชุมชนตลาดน้ำวัดสะพาน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ที่อยู่ปัจจุบันตามความคิดเห็นของประชาชนผูกพันระดับมาก ได้แก่ด้านความรู้สึกรู้ว่าเป็นบ้าน ด้านความผูกพันในสถานที่ ด้านความรู้สึกรักชุมชน ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและด้านความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าประชาชนมีความผูกพันต่อชุมชนเสมือนบ้านหลังที่ 2 มีความผูกพันทั้งบ้านและสถานที่ต่างๆของชุมชน สะท้อนว่าประชาชนมีวิถีชีวิตที่ผูกพันในชุมชนมากกว่าการใช้ชุมชนเป็นเพียงที่พักอาศัยชั่วคราวหรือเพื่อทำงาน

ผลการวิจัยสรุปว่าประชาชนตลาดน้ำวัดสะพานยังมีการใช้แม่น้ำลำคลองในการสัญจรประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆภายในชุมชนในวันสำคัญทางพุทธศาสนา นอกจากนี้ประชาชนมีความพึงพอใจในที่อยู่อาศัยของประชาชนตลาดน้ำวัดสะพาน

อภิปรายผล

การศึกษาวิถีชีวิตริมน้ำตลาดน้ำวัดสะพานเพื่อการท่องเที่ยว ในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ซึ่งชี้ให้เห็นว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนวัดสะพานมีการดำรงชีวิตที่เกี่ยวข้องกับสายน้ำลำคลองอยู่แต่ไม่มากนักเช่น การสัญจร การใช้น้ำเพื่ออุปโภค อาบน้ำ ชำระล้างสิ่งของที่สกปรกและมีการซื้อของจากแม่ค้าพ่อค้าที่พายเรือมาขายของอยู่ ณ ตลาดน้ำวัดสะพาน ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของเรื่องแนวทางการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของประชาชนตลาดน้ำสู่การท่องเที่ยวในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานครพบว่าประชาชนตลาดน้ำวัดสะพานยังมีการใช้ลำคลองในการสัญจรและมีบางครอบครัวอาศัยอยู่ริมน้ำยังอาศัยน้ำในการอุปโภคชำระล้างเครื่องมือทางการเกษตรหรือทำความสะอาดบ้านเรือน ล้างเรือน ซักผ้าเป็นต้น ยังมีการ

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2

วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

หาปลาในลำคลอง ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆภายในชุมชนในวันสำคัญทางพุทธศาสนาเช่น กิจกรรมวันอาสาฬหบูชา กิจกรรมวันเข้าพรรษา กิจกรรมวันออกพรรษา กิจกรรมวันสงกรานต์ กิจกรรมวันปีใหม่ กิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ และกิจกรรมวันพ่อและวันแม่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมการทำบุญส่งเสริมจิตใจเป็นสิ่งสำคัญ (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด :2560) นอกจากนี้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจของประชาชนต่อบริเวณพื้นที่อยู่อาศัย อาชีพในชุมชนสาธารณสุขปโภค สาธารณูปการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆในชุมชนตลาดน้ำวัดสะพานบ้างไม่มากนัก ผลการศึกษาที่ได้นี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิไลพร สมบูรณ์ชัย (2543:บทคัดย่อ) พบว่าผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในระดับปานกลางและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและระดับปานกลางถ้าผู้นำมีส่วนร่วมปานกลางบ่งชี้ถึงประชาชนย่อมมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกันและผลการศึกษานี้ได้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศรีประไพ คุ้มศัตรา (2558 :บทคัดย่อ) พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แล้วยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิกิจ พลายนุช (2540: บทคัดย่อ) พบว่าแนวความคิดเชิงจริยธรรมและจิตสำนึกของประชาชนบริเวณสองฝั่งแม่น้ำนครชัยศรีฯ โดยรวมสูงสุดได้แก่อันดับ 1 คือแนวความคิดที่ว่า "สิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะทรัพยากรน้ำบริเวณลุ่มแม่น้ำนครชัยศรีเป็นของประชาชนทุกคนที่อาศัยอยู่บริเวณสองฝั่งจึงควรรักษาและหวงแหน"

ข้อเสนอแนะ

ประชาชน ในชุมชนวัดสะพาน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ควรร่วมกันจัดกิจกรรมภายในชุมชนและให้คนภายนอกเข้าร่วมเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นคนที่ต่างพื้นที่ได้เห็นวิถีชีวิตภายในชุมชนวัดสะพาน นอกจากนั้นจะทำให้คนในชุมชนวัดสะพานมีความผูกพันต่อกันมากขึ้น จนเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยกันรักษาวิถีชีวิตริมน้ำของวัดสะพานต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่องวิถีชีวิตริมน้ำของประชาชนตลาดน้ำวัดสะพาน เพื่อการท่องเที่ยว ในเขตตลิ่งชัน จังหวัดกรุงเทพมหานครสำเร็จได้ด้วยที่ปรึกษาบทความ ที่ทำให้บทความวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์

ทั้งนี้ต้องขอขอบพระคุณ ผศ.ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด ที่ปรึกษาบทความวิจัยและประชาชนในตลาดน้ำวัดสะพาน ขอขอบคุณสาขาวิชาการจัดการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และทีมผู้ช่วยบทความวิจัยภาคสนามโดยมี นายพรสิทธิ์ น้อยรักษา ที่ได้ให้การสนับสนุนในการเก็บข้อมูลอย่างดียิ่งด้วยความอดทน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2554) แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555- 2559[Online]ค้นวันที่ 13 พฤศจิกายน 2559 จาก

http://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=4147

กลุ่มวิจัยสิทธิแล้วความเป็นธรรมทางสังคม สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2555).

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2

วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด. (2559). แนวทางการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของประชาชนตลาดน้ำสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ของสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.

วิไลพร สมบูรณ์ชัย. (2543). การมีส่วนร่วมของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ สค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศรีประไพร คุ่มศัตรา. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน: ศึกษากรณีตำบลช่องสะเดา อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏฯ ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 (ตุลาคม 2558 - มกราคม 2559) หน้า 59-60.

นิกิจ พลายชุม. (2540). การศึกษาแนวความคิดเชิงจริยธรรมและจิตสำนึกของประชาชนบริเวณสองฝั่งแม่น้ำนครชัยศรีที่มีต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและการลดมลพิษของแม่น้ำ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ของสถาบันราชภัฏนครปฐม.